

Ментинська І. Б.

Національний університет «Львівська політехніка»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (на матеріалі комп'ютерної термінології)

У статті звернено увагу на теоретичні засади вивчення комп'ютерної термінології, зокрема заакцентовано на системності у термінології. Сучасна українська термінологія – важлива й невід'ємна частина лексичної системи мови. Вона містить низку галузевих терміносистем, що є сукупністю взаємопов'язаних терміноелементів для вираження наукових понять. Системність передбачає інтерпретацію таких понять, як система і структура, і базується на системності мови й наукового знання. Науковці завжди розглядали системність як одну з найважливіших ознак термінології, ґрунтовно вивчали, шукали шляхів її досягнення. Метою цієї статті є виявити і обґрунтувати системність комп'ютерної термінології, розглянути чинники, які сприяють системності, зауважити, що є основою системної класифікації комп'ютерної термінології. Актуальність статті зумовлена потребою опису сучасних динамічних тенденцій у термінознавчих дослідженнях. Для реалізації мети виконано такі завдання: 1) розглянуто польову структуру української комп'ютерної термінології як вияв системності в комп'ютерній галузі; 2) проаналізовано поняття тематична та лексико-семантична група як показники системності; 3) виокремлено парадигматичні об'єднання як свідчення системної організації термінолексики.

Поняття системності в термінології не викликає сумнівів, як бачимо, терміни існують не ізольовано, а належать до певних сукупностей, між елементами яких наявні відношення й різноманітні зв'язки. Польова структура українських комп'ютерних терміноодиниць вказує на системну організацію, де кожне угруповання відображає понятійну дійсність досліджуваної галузі. Комп'ютерні терміни існують у межах макрополя «Інформаційні технології», що є найбільшим об'єднанням термінів, де простежуються взаємозв'язки між лексико-семантичними мікрополями і мікродіаграмними полями. Спільним семантичним компонентом, навколо якого консолідується терміни, є компонент комп'ютер. Родо-видова парадигма є однією з найважливіших категорій, що формує термінологічні структури, виявляє ієрархію, стає універсальним засобом тематичної організації конкретної терміносистеми. Лексико-семантичні відношення (антонімія, синонімія, полісемія) відображають семантичні кореляції між різними терміноодиницями, через такі зв'язки простежуємо системність галузевої термінолексики.

Ключові слова: термінознавство, термін, системність, термінологічне поле, родо-видові відношення, лексико-семантична група, синонімія, антонімія, полісемія.

Постановка проблеми. Сучасна українська термінологія – важлива й невід'ємна частина лексичної системи мови. Вона містить низку галузевих терміносистем, що є сукупністю взаємопов'язаних терміноелементів для вираження наукових понять. Системність передбачає інтерпретацію таких понять, як система і структура, і базується на системності мови й наукового знання. «Система – це сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів. Якщо з системи вилучити якийсь елемент, вона не зможе функціонувати або її функціонування буде недостатньо ефективним», – стверджує М. Кочерган, а структура, продовжує мовознавець, – це спосіб організації системи, її внутрішня будова [1, с. 38–45]. Науковці завжди розглядали систем-

ність як одну з найважливіших ознак термінології, ґрунтовно вивчали, шукали шляхів її досягнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Системність у термінології визнавали й досліджували чимало мовознавців: А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько, Т. Панько, Л. Симоненко, І. Кочан, Л. Томіленко, О. Тур та інші. Ці вчені вважають, що термінології притаманна універсальна системність, оскільки можна простежити її підпорядкування загальній мовній системі на фонетичному, семантичному, граматичному рівнях. Термінологія виражає систему понять окремо взятої галузі знання; відбиває й обслуговує окремі ділянки й сторони системного світу [1, с. 19]. Погоджуємося з думкою Ю. Главацької, яка вважає, що структура – це склад і внутрішня організація єдиного

цілого, яке розглядають в аспекті його цілісності, а система – сукупність пов'язаних і взаємозумовлених елементів, які утворюють більш складну єдність, що розглядають в аспекті елементів – її частин [3, с. 15–18]. Отож система і структура є двома взаємопов'язаними аспектами, які визначають відношення між лексичними одиницями певної мовної структури як єдиного цілого. О. Тур зауважує, що будь-яка структура є передумовою появи системи, а системність термінології забезпечується її свідомим формуванням, «оперативним» втручанням носіїв мови науки в організацію терміносистем [4, с. 301]. Системність галузевої термінології можна простежити через лексико-семантичні зв'язки, що відображають семантичні кореляції між різними терміноодиницями, зумовлені взаємодією лексичного та граматичного аспектів, тому дослідити й описати такі відношення є важливим завданням для термінологів.

Постановка завдання. Метою нашої розвідки є виявити і обґрунтувати системність комп'ютерної термінології, розглянути чинники, які сприяють системності, зауважити, що є основою системної класифікації комп'ютерної термінології. Актуальність статті зумовлена потребою опису сучасних динамічних тенденцій у термінознавчих дослідженнях. Для реалізації мети буде виконано такі завдання: 1) розглянути польову структуру української комп'ютерної термінології як вияв системності в комп'ютерній галузі; 2) проаналізувати поняття тематична та лексико-семантична група як показники системності; 3) виокремити парадигматичні об'єднання як свідчення системної організації термінології.

Виклад основного матеріалу. В українському термінознавстві дослідники галузевих терміносистем звертають особливу увагу на їхню системну організацію, наголошуючи, що об'єднаність та організованість терміносистем є відображенням системи реалій і понять відповідної галузі знань. Системність комп'ютерної термінології розглядаємо за польовим принципом організації лексики; тематичною та лексико-семантичною організацією лексики в групі. Аналізуючи системність комп'ютерної термінології, головну увагу акцентуємо на взаємних відповідностях між системою понять (планом змісту) і системою термінів (планом вираження).

Системність у мовознавстві пов'язують із теорією поля. Сама ідея *поля* виникла у Й. Тріра, який вважав, що слова існують у свідомості мовця чи слухача не розрізнено, а пов'язані за змістом. Тому мовознавець висунув ідею понят-

тевого поля, розмежувавши його із полем лексичним. Як бачимо, поле для терміна – це конкретна терміносистема, поза якою слово втрачає свою характеристику терміна. Л. Томіленко зазначає: «Усередині галузевих терміносистем лексика поділяється на термінологічні поля та мікрополя, де окремі слова пов'язані одне з одним тематично, поняттєво та лінгвістично» [2, с. 19]. Г. Межжеріна слушно зауважує, що жодне поле не є ізольованим, що поля можуть частково накладатися одне на одного, об'єднуватися або протиставлятися одне одному, вступати в синонімні й антонімні відношення. Той самий мовний елемент (найчастіше – екссема) може бути членом різних семантичних полів [5, с. 114–126]. М. Зарицький, взявши до уваги погляди науковців щодо поняття системності в термінології, виокремлює такі рівневі одиниці: 1. Мікросистема, де окремий термін є мовно-поняттєвою одиницею, що складається з елементів плану вираження й плану змісту, між якими існують певні зв'язки, що в цілісності виконує певну функцію. 2. Мінісистема як сукупність термінів, лексико-семантична група, що охоплює назви реалій. На цьому рівні вже самі терміни є елементами, між якими існують внутрішньогрупові зв'язки. 3. Макросистема – сукупність термінів певної галузі знань, у якій реалізуються міжгрупові зв'язки. 4. Мегасистема – термінологічне поле в межах певної літературної мови, де одиницями виступають галузеві терміносистеми, між якими існують зв'язки, а також відношення між термінологією та іншими лексичними розрядами. 5. Суперсистема, в якій діють закони, що властиві термінології як лексичній категорії будь-якої мови. У цій системі реалізуються міжмовні зв'язки [6, с. 20–23].

Сьогодні теорію поля активно використовують у практиці термінологічних досліджень. Зокрема, Л. Харчук, описуючи польову структуру електроенергетичної терміносистеми, зазначає, що термінне поле зазвичай формується за принципом ядра та периферії, а базові терміни відображають основні поняття певної галузі, вони нерозкладні на смислові компоненти, ці термінолексеми слугують основою для деривації та виступають родовими назвами щодо видових [7, с. 153]. Н. Нікуліна, вивчаючи терміноодиниці автомобілебудування та ремонту транспортних засобів, оперує термінами: ядро термінного поля, центр поля, дифузна зона, периферія [8, с. 94–95]. І. Фецько, характеризуючи структуру термінного поля української терміносистеми музейництва, до ядра терміносистеми зараховує терміни, що позначають основні

поняття галузі, а також похідні від них назви, а до периферії – характерні назви, що реєструють здебільшого міжгалузеві чи загальнонаукові поняття [9]. О. Жукова, досліджуючи особливості польової структури залізничної термінології, зазначає, що ядро термінного поля формують терміноодиниці, у яких сема співвіднесення із залізничною галуззю є центральною [10, с. 26–29].

Для виокремлення термінного поля послуговуємося ідентифікаційним принципом, суть якого полягає в семантичній ідентифікації. У разі долучення мовного елемента до складу семантичного поля варто врахувати не лише зовнішню, а й внутрішню, семантичну спільність формальних показників.

Отож, *термінне поле*, у нашому розумінні, – це складна системно-структурна організація, елементами якої є сукупність термінів комп'ютерної галузі знань, пов'язаних тематично, поняттєво та лексично, що утворюють загальне термінне макрополе, яке можна умовно назвати «інформаційні технології», що є найбільшим об'єднанням термінів і містить ядро та периферійну зону (ближчу і дальшу), де простежуються взаємозв'язки між лексико-семантичними мікрополлями і мікротермінополлями. Спільним семантичним компонентом, навколо якого консолідуються терміни, є компонент *комп'ютер*, що явно чи приховано виражений

Крім польової характеристики певних галузевих термінологій, залишається актуальним традиційний поділ загалу терміноодиниць на лексико-семантичні групи. У сучасному термінознавстві є низка ґрунтовних досліджень, присвячених питанням системності, тематичної та лексико-семантичної класифікації терміноодиниць. «Одним із показників системності, – наголошує І. Кочан, – є наявність тематичних чи лексико-семантичних груп» [11, с. 3–10]. Що, на нашу думку, є відбитком побудови об'єктивного світу. З. Куньч вказує на два підходи до вивчення семантичної системи науково-технічних термінів: логічний і лінгвістичний. Логічний спосіб передбачає виявлення ієрархії наукових понять і створення тематичної класифікації термінів будь-якої галузі знань. В основу лінгвістичного підходу покладено компонентний аналіз термінолексики (сема, семема, архісема, лексико-семантична парадигма) [12, с. 57].

Спостерігаємо, що й досі немає однозначної думки стосовно понять *лексико-семантична група* та *тематична група*. Вказуючи на спільність таких понять, мовознавці підкреслюють, що вони виражають об'єктивну дійсність [8, 12]. Однак, далі вчені розмежовують ці поняття, зазначивши,

що лексико-семантична група слів є продуктом законів і закономірностей розвитку лексичної семантики мови, а тематична група слів залежить від рівня знань того чи іншого народу та уміння класифікувати явища дійсності. Л. Томіленко вважає, що підставою для виокремлення тематичних груп слугує поняттєвий (екстралінгвальний) принцип, а саме предметно-логічний зв'язок між поняттями, позначуваними словами тематичної групи [2, с. 36]. Ж. Соколовська розглядає тематичну групу як об'єднання значень слова, в основі якого лежить подальше членування спільного поняття, яке входить до змісту категорії пізнання [13, 47]. Цікавою, на нашу думку, є розвідка І. Шматко, яка, досліджуючи українські бджільницькі терміни, вважає, що тематичні групи – це групи термінів різних частин мови в межах семантичного (термінологічного) поля, об'єднані за однією темою, виразником, якої є денотативна ознака. Лексико-семантична група, як зазначає дослідниця, – це група термінів у межах тематичних груп, об'єднаних за їхнім лексичним значенням або спільним компонентом значення. [14, с. 198–209].

Отож, у складі галузевої терміносистеми розглядаємо лексико-семантичні групи – це семантичні блоки термінолексем, об'єднаних хоча б однією спільною лексичною парадигматичною семою в межах тематичної групи. Семантичні зв'язки між словами в межах таких груп різноманітні: частина й ціле, функціональні зв'язки предметів, а також родо-видові відношення. Тематичні групи – відкриті об'єднання номінацій, між поняттями яких наявний предметно-логічний зв'язок. Кожна група таких термінів пов'язана спільними значеннєвими прикметами, за якими ці слова співвідносяться як складники тематичної цілісності. Такі термінологічні групи входять до загального термінологічного макрополя «Інформаційні системи». Певні спроби дослідити тематичні групи українських комп'ютерних термінів зробила А. Ніколаєва, описавши особливості лексико-семантичних груп термінів програмування, баз даних, мереж та обробки інформації [15, с. 140–145]. Згодом П. Юзвікевич у праці «Lingua Ucraina ad res informaticas pertinens. Studium nad ukraińskim słownictwem informatycznym» [21, с. 157–158] визначає 12 тематичних груп комп'ютерних термінів. Виокремлюємо 9 тематичних груп; підставою для групування термінів за спільною темою слугує поняттєвий принцип, тобто терміноодиниці, об'єднані спільною тематичною ознакою, утворюють тематичну цілість. Тематичні групи мають двояку структуру: розгалужену і нерозгалужену. Заува-

жуємо в межах тематичної групи за структурою однослівні терміни (*монітор*), складні (*вебсторінка*) і складені (терміни-словосполучення) (*оперативна пам'ять*). Терміноодиниці кожної тематичної групи формують лексико-семантичні підгрупи.

Вагомим свідченням системної організації термінолексики є поділ термінів за парадигматичними об'єднаннями. У мовознавстві такий поділ прийнято називати гіпоніміями, гіперо-гіпоніміями, родо-видовими, суплементно-ієрархічними відношеннями, а також відношеннями включення, або імплікації.

На основі гіпонімії лексичні одиниці об'єднують у тематичні й лексико-семантичні групи й поля. Це надає лексико-семантичній системі впорядкованості, оскільки відбувається послідовне залучення слів нижчого рівня абстракції до вищого. Особливе значення має гіпонімія для термінології наявності гіперо-гіпонімії можна пояснити тим, що терміни як спеціально створені номінативні одиниці покликані не лише виражати суть понять, а й передавати зв'язки між ними – родо-видові, частини і цілого, суміжності в просторі або часі.

Гіперонім є родовим терміном, гіпонім – видовим, що має вужчий обсяг поняття. Родо-видова спорідненість групи понять означає їхню підпорядкованість спільному родовому поняттю (гіпероніму), відносно якого всі вони є видовими (гіпонімами). Реалізація гіперо-гіпонімії відбувається від нижчого члена ієрархічної будови до вищого, від видового – до родового, також терміни виражають ту саму семантичну ознаку з різним ступенем конкретизації. Родо-видові відношення між термінами тої чи тої терміносистеми виникають внаслідок розвитку, по-перше, синтагмозначень гіпероніма [кожне видове значення протиставлено одному родовому за наявністю спільного / розрізнювального компонента]; по-друге, внаслідок актуалізації парадигматичних значень гіпероніма (протиставлення кожного видового значення один одному за змістом розрізнювального компонента).

Термінна антонімія. Одним із важливих виявів системних зв'язків української комп'ютерної терміносистеми є явище антонімії. Вивчення парадигматичних відношень, побудованих на протиставленні/зіставленні змісту позначуваних понять, сприяє всебічній характеристиці й детальному поясненню процесів, явищ та реалій у досліджуваній галузі. Л. Симоненко зауважує, що антонімія виступає як особлива характеристика лексичного значення слів, як специфічне мовне відображення відмінностей і протиріч, що осмислення такої протилежності допомагає точ-

ніше визначити значення слів, їхні взаємозв'язки та місце в лексичній системі мови [16, с. 180].

Під терміном *антонімія відношення* розуміємо відношення між двома поняттями, що виражають семантичну протилежність наукових понять або гіпонімії, що конкретизують один гіперонім і мають протилежні семи. Одиницею аналізу антонімії відношень є термінологічна антонімна пара.

В українській комп'ютерній термінології антонімами можуть бути терміни різних типів: монолексемні (різнокореневі або однокореневі з протиставними префіксами та мають у своїй семантиці повну / неповну протилежність), термінологічні словосполучення, об'єднані загальним родовим поняттям, що вказують на семантичну поляризацію. Підґрунтям для протиставлення слугує наявність диференційної та інваріантної сем. Досліджуючи антонімії відношення в галузевій терміносистемі, виокремлюємо термінологічні антонімії пари за такими параметрами: за планом вираження мовних одиниць; поняттєво-семантичними зв'язками; за обсягом протиставлених значень членів таких пар.

Термінна синонімія. Найбільш вагомими та різноплановими парадигматичними кореляціями в межах термінної системи є відношення синонімії. Синонімія свідчить про постійний розвиток галузевої терміносистеми і є важливою передумовою її оновлення. Незважаючи на різне ставлення мовознавців до термінних синонімів та варіантів, більшість науковців визнає, що вони є на всіх етапах розвитку термінології й потребують уніфікації. Зазначимо також, що в сучасному мовознавстві немає однозначної думки щодо явища синонімії та варіантності, науковці вкладають у ці поняття різний зміст. Хорватська дослідниця Бр. Тафра, спираючись на формальну логіку, обґрунтовує, що тотожність значення виключає близькість за значенням, рівнозначність лексем як триєдність денотації, конотації і живання. Під синоніміями рядами має на увазі дві або кілька лексем, що є тотожними за значенням, мають однакову денотацію і належать до одного ідіому й одного часового зрізу [20, с. 149]. Цікавою, на наш погляд, є думка М. Вакулєнка, що синонімія – це одиниці системи мови (морфеми, лексеми, синтаксичні конструкції), які в межах, як правило, одного мовного рівня позначають те саме поняття і які можна замінити в контексті без спотворення загального змісту [17, с. 49]. Зауважмо, що однією з ознак вдалого терміна є однозначність, тобто відсутність синонімів, проте такий критерій радше бажаний, ніж дійсний.

Особливими рисами синонімії в УКТ можна вважати: паралельне використання назв різного походження (запозичений термін – власне український відповідник); співіснування термінів різної структури, що зумовлене здатністю мови творити прості та складені назви для номінації того ж об'єкта, а також бажанням науковців уникати повторень у тексті. В УКТ наявні терміноодиниці, які можна вважати радше варіантами, а не синонімами (правописні та словотвірні). Спостерігаємо також паралельне використання назв різних знакових систем для найменування одного об'єкта (вербальний і невербальний). Значна кількість синонімних одиниць свідчить про недостатній рівень уніфікації комп'ютерної термінології та часткову її впорядкованість.

Термінна полісемія. Однозначність, як вже було зазначено, є обов'язковою характеристикою терміна, а також стає визначальною під час упорядкування та стандартизації будь-якої галузевої терміносистеми, проте на практиці спостерігаємо, що такі семантичні явища є досить поширеним, зокрема полісемія.

Визначенню ролі полісемії у формуванні терміносистем сучасного мовознавства присвячено низку наукових досліджень. Л. Лисиченко стверджує, що полісемія забезпечує одну з важливих вимог до мови як до знакової системи – за допомогою мінімальної кількості знаків передавати максимальну інформацію [18, с. 22]. Отож науковці [17, 18] визнають існування явища полісемії в термінології, незважаючи на традиційний погляд про його небажаність у терміносистемі. У термінології, як і в літературній мові, моносемія терміноодиниць тривалий час не зберігається, з інтенсивним розвитком науки й техніки виникають нові поняття, що потребують називання, для цього використовують загальноживане слово або термін іншої галузі, тоді раніше відома лексема набуває нового значення і стає моносемною. Структура такої лексеми містить сукупність значень і вживань, утворює певну систему взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів. Розщеплення значень терміна характерне для семантичних явищ полісемії та омонімії. Вивчення явища багатозначності засвідчує, що полісемія властива українській комп'ютерній терміносистемі, виокремлено три типи полісемії: внутрішньосистемну (*МАКРОС* – 1. Команда, що викликає виконання послідовності інших команд. 2. Вираз у програмі, замість якого підставляється текст, заданий макроозначенням (макророзширенням). 3. Засіб автоматизації дій користувача

в застосуваннях пакета MS Office [19, с. 403], зовнішньосистемну (*КОНТЕЙНЕР* – ‘сутність, призначена для вміщення і зберігання інформації’ і ‘місткість для зберігання будь-чого’ [19, с. 387], міжсистемну (*СИНТАКСИС* – у лінгвістиці вивчає ‘способи з'єднання слів (і їхніх форм) у словосполуках і реченнях, а також з'єднання речень у складні речення; у програмуванні – ‘набір формальних правил, призначений для запису речень мови програмування або команд операційної системи’ [19, с. 518]). Вагомою причиною розвитку багатозначності термінів є еволюція поняття, що зумовлює виникнення нових значень і відтінків. Внутрішньосистемна полісемія хоч і виступає засобом мовної економії, однак є небажаним явищем, оскільки ускладнює наукову комунікацію. Найпродуктивнішою є міжсистемна полісемія, за якої для номінації комп'ютерних явищ, пристроїв, реалій переосмислюють різногалузеві терміни, і, навпаки, комп'ютерні терміни активно поповнюють галузеві терміносистеми. Зауважуємо взаємодію та взаємовплив одиниць різних терміносистем, коли тлумачення того чи того поняття переноситься на уявлення про поняття іншої фахової галузі, таким чином відбувається перенесення наукових ідей з однієї галузі в іншу. Полісемія в галузевій терміносистемі вказує на її розвиток відповідно до мовних принципів і законів, тому таке явище продовжує існувати.

Висновки. Поняття системності в термінології не викликає сумнівів, як бачимо, терміни існують не ізольовано, а належать до певних сукупностей, між елементами яких наявні відношення й різноманітні зв'язки. Польова структура українських комп'ютерних терміноодиниць вказує на системну організацію, де кожне угруповання відображає понятійну дійсність досліджуваної галузі. Комп'ютерні терміни існують у межах макрополя «Інформаційні технології», що є найбільшим об'єднанням термінів, де простежуються взаємозв'язки між лексико-семантичними мікрополями і мікротермінополями. Спільним семантичним компонентом, навколо якого консолідується терміни, є компонент *комп'ютер*. Родо-видова парадигма є однією з найважливіших категорій, що формує термінологічні структури, виявляє ієрархію, стає універсальним засобом тематичної організації конкретної терміносистеми. Лексико-семантичні відношення (антонімія, синонімія, полісемія) відображають семантичні кореляції між різними терміноодиницями, через такі зв'язки простежуємо системність галузевої термінолексики.

Список літератури:

1. Кочерган М. Про системність у лексиці та семантиці. Українська мова і література в школі. N 4. 1976. С. 38–45.
2. Томіленко Л.. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія]. Фоліант, Івано-Франківськ. 2015. С. 19.
3. Главацька Ю. Термінологічне поле vs терміносистема: принципи наповнення та структуризації термінологічного поля в мові. Науковий вісник Херсонського державного університету Серія «Лінгвістика». Херсон: Вид-во ХДУ, №21. 2014. С. 15–18.
4. Тур О. Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації: монографія. Кременчук: ПП Щербатих. 2018. 301.
5. Межжеріна Г. Структурна організація семантичних одиниць (поле-лексико-семантична група – слово). Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Вип. 5. 2002. С. 114–126.
6. Зарицький М.. Проблеми теорії і практики сучасного українського термінознавства. Вісник Книжкової палати. № 1. (1998). С. 20–23.
7. Харчук Л. Польова структура і тематична класифікація українських електроенергетичних термінів. Українська реальність крізь призму терміна: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2019. С. 152–177.
8. Нікуліна Н. Термінознавство: лінгвістичний опис української термінологічної системи автомобілебудування. Навч. посібник. Харків: ХНАДУ. 2006. 144 с.
9. Фецько І. Українська терміносистема музейництва: історіографія й лінгвістичний аналіз: монографія. Львів : Бадікова Н.О. 2017. 312 с.
10. Жукова О. Польова структура термінології залізничного транспорту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української 2014. С. 26–29.
11. Кочан І. (2018). Кодифікація термінів з міжнародними компонентами в українській мові. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Вип. 68. С. 3–10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_fil_2018_68_3. DOI <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2108.68.8845>.
12. Куньєв З. Українська риторична термінологія: історія і сучасність. Монографія. Львів. 2006. 216 с.
13. Соколовская Ж. Проблеми системного опису лексичної семантики. К.: Наукова думка. 1990. С. 32–37.
14. Шматко І. Особливості системної організації українських бджільницьких термінів за тематичними і лексико-семантичними групами Термінологічний вісник. Вип. 3(2). 2015. С. 198–210.
15. Ніколаєва А. Лексико-семантичні особливості термінів програмування, баз даних, мереж та обробки інформації. Вісник Харківського університету. Серія: Філологія. Харків. № 473. 2000. С. 140–145.
16. Симоненко Л. Формування української біологічної термінології. Інститут мовознавства. К.: Наукова думка. 1991. 152 с.
17. Вакуленко, М.. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: [монографія]. Івано-Франківськ: Фоліант. 2015. С. 40–44.
18. Лисиченко, Л. Лексикологія сучасної української мови. Харків: Вища школа. (1977). 114 с.
19. Тлумачний словник з інформатики. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет. 2010. 605 с.
20. Tafrā B., Košutar P. Sinonimija izslovenskoga djakronijskog kruga. U: T. Tvrtković, M. Šišak (ur). Zbornik o Jerolimū lipovčiću, 15 Zagreb: Hrvatskistudiji Sveučilišta u Zagrebu. 2018. s. 145–158.
21. Yóźwikewicz, P. Lingua Ucraina ad res informaticas pertinens. Investigation of Ukrainian computer vocabulary. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego. Wrocław. 2013. 276.

**Mentynska I. B. THEORETICAL BASIS OF THE STUDY OF BRANCH TERMINOLOGY
(on the material of computer terminology)**

The article draws attention to the theoretical foundations of the study of computer terminology, in particular, to systematicity in terminology. Modern Ukrainian terminology is an important and integral part of the lexical system of the language. It contains a number of industry terminology systems, which are a set of interrelated term elements for expressing scientific concepts. Systematicity involves the interpretation of such concepts as system and structure, and is based on the systematicity of language and scientific knowledge. Scientists have always considered systematicity as one of the most important features of terminology, studied it thoroughly, and looked for ways to achieve it. The purpose of this article is to identify and justify the systematicity of computer terminology, to consider the factors that contribute to systematicity, to note what is the basis of the systematic classification of computer terminology. The relevance of the article is determined by the need

to describe modern dynamic trends in terminological research. To realize the goal, the following tasks were completed: 1) the field structure of Ukrainian computer terminology was considered as a manifestation of systematicity in the computer industry; 2) the concepts of thematic and lexical-semantic group are analyzed as indicators of systematicity; 3) paradigmatic associations are singled out as evidence of the systematic organization of the terminology.

The concept of systematicity in terminology is not in doubt, as we can see, the terms do not exist in isolation, but belong to certain aggregates, the elements of which have relationships and various connections. The field structure of Ukrainian computer term units indicates a systematic organization, where each grouping reflects the conceptual validity of the field under study. Computer terms exist within the macrofield "Information technologies", which is the largest association of terms, where the relationships between lexical-semantic microfields and microterminifields are traced. The common semantic component around which the terms are consolidated is the term computer. The genus-species paradigm is one of the most important categories that forms terminological structures, reveals a hierarchy, and becomes a universal means of thematic organization of a specific terminological system. Lexical-semantic relations (antonymy, synonymy, polysemy) reflect semantic correlations between different term units, through such connections we can trace the systematicity of the branch terminology.

Key words: terminology, term, system, terminological field, genus-species relations, lexical-semantic group, synonymy, antonymy, polysemy.